

سلطان محمود غزنوی

سلطان محمود غزنوی در سال ۳۶۰ هجری قمری در «غزنین» یکی از شهرهای **افغانستان** که در دامنه سلسله کوه‌های سلیمان واقع شده است، به دنیا آمد او شصت و یک سال عمر کرد و در سال ۴۲۱ هجری قمری در همان بلاد **وفات** نمود.
^[۱] اقبال آشتیانی عیلس و دکتر عاقلی باقر، تاریخ ایران، نشر نامک، چاپ سعدی، نوبت چهارم، ۱۳۸۳، ص ۲۳۱.

فهرست مندرجات

- ۱ - نسب شناسی
- ۲ - رسیدن به سلطنت
- ۳ - اقدامات حکومتی
- ۴ - دین و مذهب
- ۵ - ادب و هنر
- ۶ - مرگ
- ۷ - پانویس
- ۸ - منبع

نسب شناسی

یکی از القاب معروف وی «غازی» است، که به جهت زانگاه وی او را بدین نام ملقب کردند. پدر محمود، ابومنصور ناصر الدوله «**سبکتکین**» نام داشت،
^[۱] اقبال آشتیانی عیلس و دکتر عاقلی باقر، تاریخ ایران، نشر نامک، چاپ سعدی، نوبت چهارم، ۱۳۸۳، ص ۲۲۳.
که داماد «**البتکین**» است و مانند او از غلامان ترک نژاد بود. البتکین که اسلس حقیقی دولت غزنوی از اوست، سبکتکین را در **نیشابور** از تجار برده فروش خریداری کرد و سپس او را به دامادی خود درآورد. در سال ۳۶۶ هجری سبکتکین جانشین البتکین گردید.
^[۲] اقبال آشتیانی عیلس و دکتر عاقلی باقر، تاریخ ایران، نشر نامک، چاپ سعدی، نوبت چهارم، ۱۳۸۳، ص ۲۲۲.
سبکتکین به مدت نوزده سال **سلطنت** کرد.
^[۳] اسدآبادی، سید جمال الدین؛ تاریخ ایران و تاریخ افغان، اعداد: سید هادی خسرو شاهی، چاپ الهادی، قم، بی تا، ص ۶۹.

رسیدن به سلطنت

پدر سلطان محمود در سال ۳۸۷ در هنگام بازگشت از پایتخت خود (**بلخ**) به شهر **غزنه**، در راه فوت کرد و در این زمان محمود در **خراسان** به اداره امور اشتغال داشت. وقتی **جنازه** سبکتکین به غزنه رسید، بنا بر وصیت او، پسر کوچکش «اسماعیل»، حاکم گردید، لکن محمود این واقعه را نپسندید و با کمک عموی خود «بغراجق» و برادر دیگرش «نصر» به جنگ اسماعیل رفته و بر او **ظفر** یافت. و به این ترتیب به **حکومت** رسید.
^[۴] تاریخ ایران پس از اسلام، ص ۲۲۳.

اقدامات حکومتی

سلطان محمود پس از رسیدن به **قدرت**، سرداران معروف **دولت سامانی** را مغلوب کرد، **سیستان** را از «احمد صفاری» گرفت، سپس چون مردم **خوارزم** بر ابوالعباس مامون که داماد محمود بود شوریدند و او را کشتند به آنجا لشکر کشید و آن جا را فتح کرد.
^[۵] قدیانی، عیلس، فرهنگ جامع تاریخ ایران، نشر آرون، چاپ حیدری، نوبت سوم، ۱۳۸۱، تهران، ص ۴۸۱.
مردم سیستان که از جنایت «خلف بن احمد» به ستوه آمده بودند از سلطان محمود تقاضای کمک کردند و او هم که مترصد چنین فرصتی بود، به آنجا حمله کرده و خلف را در قلعه

طاق سیستان محاصره کرد. خلف پس از چهار ماه مقاومت تسلیم شد و سیستان در **ماه صفر** سال ۳۹۳ به تصرف محمود درآمد.
[۱۷] تاریخ ایران پس از اسلام، ص ۲۲۵.

و اما در مورد خوارزم که همان سرزمین «خبو» است که در **ماوراءالنهر** قرار دارد، سلطان محمود به بهانه **انتقام** خون ابوالعباس مامون بن محمد صاحب جرجانیه و نجلت خواهر خویش که در تزویج فرزند ابوالعباس بود به آن منطقه حمله کرد و پس از **جنگ** در محل هزار اسب در نزدیکی جرجانیه سپاهیان **خوارزمشاه** را شکست سختی داد و در تاریخ پنجم صفر المظفر سال ۴۰۸ وارد آن ناحیه شد.
[۱۸] تاریخ ایران پس از اسلام، ص ۲۲۷.

دین و مذهب

سلطان محمود در **مذهب حنفی تعصب** شدیدی داشت و به شدت **اسماعیلیان** و **شیعیان** را **قتل عام** می‌کرد، وی مردی آزمند و ثروت طلب بود و در جنگ‌های خود به غارت ثروتهای کشورها می‌پرداخت.
[۱۹] تاریخ ایران پس از اسلام، ص ۲۳۲.

او لشکرکشی‌های متعددی به **هندوستان** کرد و معابد و بیت خانه‌های آنها را غارت نمود. همچنین به شهر «سومنت» که شهری معروف در کناره غربی **هند** است حمله کرده و معبد بزرگ آن شهر را ویران ساخت.
[۲۰] قدیانی، عباس، فرهنگ جامع تاریخ ایران، نشر آرون، چاپ حیدری، نوبت سوم، ۱۳۸۱، تهران، ص ۴۸۱.
هر چند این نکته قابل ذکر است که برخی از مناطق هند برای اولین بار به دست یک فرد **مسلمان فتح** می‌شد.
سلطان محمود از سال ۳۹۲ تا ۴۱۶ هجری قمری چند مرتبه به نقاط مختلف هندوستان **لشکرکشی** کرد و در این ۲۴ سال ظاهراً به نیت **جهاد با کفار** هند و بلطنا برای غارت سرمایه‌های آنان به جنگ پرداخته است. از آنجا که حمله به هند پس از سال پنجم جلوس وی بوده لذا تاریخ شروع **سلطنت** وی همان سال ۳۸۷ هجری قمری می‌باشد.
[۲۱] تاریخ ایران پس از اسلام، ص ۲۲۷.

ادب و هنر

سلطان محمود نسبت به **شعراء** توجه خاصی داشت و در حضور خود مجالسی از آنها ترتیب می‌داد و می‌گویند که در دربار او چهار صد **شاعر** رفت و آمد داشته است.
[۲۲] قدیانی، عباس، فرهنگ جامع تاریخ ایران، نشر آرون، چاپ حیدری، نوبت سوم، ۱۳۸۱، تهران، ص ۴۸۱.

وی در سال ۴۲۰ هجری وارد **ری** شد و خزائن گرانهای آنجا را به تصرف خود درآورد و **کتابخانه بزرگ مجدالدوله** را به عنوان اینکه از **کتاب ضالہ نجوم و حکمت** است به آتش کشید و دولت **دیلمه** ری را منقرض ساخت.
[۲۳] تاریخ ایران پس از اسلام، ص ۲۳۰.

مرگ

سلطان محمود در اواخر عمر به مرض **بیل** مبتلا شد و روز به روز نحیف تر گردید. در سفر ری مرض وی شدت یافت و با این حال به خراسان آمد و در «**بلخ**»، مقیم شد و سپس در **بهار** سال ۴۲۱ به «غزنین» آمد و پس از چند روز **۲۳ ربیع الاول** ۴۲۱، پس از ۶۱ سال زندگی فوت کرد.
[۲۴] تاریخ ایران پس از اسلام، ص ۲۳۱.
بعد از مرگ وی پسرش «مسعود» بر عریکه قدرت تکیه زد.

پانویس

۱. ↑ اقبال آشتیانی عبس و دکتر عاقلی باقر، تاریخ ایران، نشر نامک، چاپ سعدی، نوبت چهارم، ۱۳۸۳، ص ۲۳۱.
۲. ↑ اقبال آشتیانی عبس و دکتر عاقلی باقر، تاریخ ایران، نشر نامک، چاپ سعدی، نوبت چهارم، ۱۳۸۳، ص ۲۲۳.
۳. ↑ اقبال آشتیانی عبس و دکتر عاقلی باقر، تاریخ ایران، نشر نامک، چاپ سعدی، نوبت چهارم، ۱۳۸۳، ص ۲۲۲.
۴. ↑ اسدآبادی، سید جمال‌الدین؛ تاریخ ایران و تاریخ افغان، اعداد: سید هادی خسرو شاهی، چاپ الهادی، قم، بی تا، ص ۶۹.
۵. ↑ تاریخ ایران پس از اسلام، ص ۲۲۳.
۶. ↑ قدیانی، عباس، فرهنگ جامع تاریخ ایران، نشر آرون، چاپ حیدری، نوبت سوم، ۱۳۸۱، تهران، ص ۴۸۱.
۷. ↑ تاریخ ایران پس از اسلام، ص ۲۲۵.
۸. ↑ تاریخ ایران پس از اسلام، ص ۲۲۷.
۹. ↑ تاریخ ایران پس از اسلام، ص ۲۳۲.
۱۰. ↑ قدیانی، عباس، فرهنگ جامع تاریخ ایران، نشر آرون، چاپ حیدری، نوبت سوم، ۱۳۸۱، تهران، ص ۴۸۱.
۱۱. ↑ تاریخ ایران پس از اسلام، ص ۲۲۷.
۱۲. ↑ قدیانی، عباس، فرهنگ جامع تاریخ ایران، نشر آرون، چاپ حیدری، نوبت سوم، ۱۳۸۱، تهران، ص ۴۸۱.
۱۳. ↑ تاریخ ایران پس از اسلام، ص ۲۳۰.

[سایت پژوهه، برگرفته از مقاله «سلطان محمود غزنوی»، تاریخ بازیابی ۱۳۹۵/۰۱/۲۱](#)

رده‌های این صفحه: [تاریخ افغانستان](#) | [تاریخ ایران](#) | [درگذشتگان سده ۵ \(قمری\)](#) | [شاهان غزنوی](#) | [غزنویان](#) | [مقالات پژوهه](#)